

Deák József: Az orosz és a magyar rendészeti sajtó kezdetei

Absztrakt

A rendészeti sajtó kialakulásának, szerepének, hazai és nemzetközi története a rendészet állami feladataiból, jellemzőiből adódóan sok közös vonással, tanulsággal rendelkezik. Különbözőségek ugyan adódnak az egyes államok történelmi fejlődésének különféleségeiből, de a rendészeti szervek és külső-belső kommunikációjuk feladatrendszerének azonos fejlődési szakaszai az állam berendezkedésétől, nagyságától, földrajzi elhelyezkedésétől függetlenül, szintén sok rokon jellemzőt, akár máig szóló tapasztalatot rejtenek.

Abstract

The formation, role, domestic and international history of the law enforcement press has many common features and edification, due to the state's tasks and characteristics of the police. There are differences in the several historical development of individual states, but the same stages of development of the task system of law enforcement agencies and their external-internal communication are independent from the state, size and geographical location, which are hiding also many related features, even the experience of today.

1. Az orosz–magyar kapcsolatok történelmi gyökerei

Az orosz-magyar politikai, ezen belül rendészeti kapcsolatok alakulása az 1848–49 szabadságharc, az I. majd a II. világháború alatt és azt követő, negatív sztereotípiái jól ismertek. E kapcsolatok, főként politikai kezdeteinek, a messzi régmúltból sarjadó pozitív vonatkozásai viszont kevésbé ismertek. Bakonyi István, az Orosz nyelv, kultúra és mentalitás magyar szemmel című, orosz nyelven publikált tanulmánya is említi néhány példát erre.²³⁵ Az István király ellen pogány lázadást szervező Vazul három fia közül kettő a Kijevi Ruszban talált menedékre. Közülük András, 1046-ban tért haza, és immár királyként a Kijevi Nagyfejedelemséget vezető, Bölcs Jaroszláv lányát, Anasztáziát vette feleségül.

A két állam kapcsolatának különösen érdekes szakasza kezdődött a XVIII. század elején, I. (Nagy) Péter cár és II. Rákóczi Ferenc erdélyi fejedelem, majd a haza szabadságáért összeszövetkezett magyar rendek vezérlő fejedelme között, 1707-ben született megállapodással. Az 1703-ban indított Rákóczi-szabadságharcban 1707-re már az egész ország felszabadult a Habsburg uralom alól, amikor ki is kiáltották a Habsburg ház trónfosztását. Ekkor fordult Rákóczi orosz támogatásért a cárhoz, aki a maga részéről 20 ezer katonát ígért is cserébe azért, ha Rákóczi a továbbiakban elfoglalja a lengyel trónt. A cári ígéret a svédekkel és a törökökkel vívott háborúja miatt sem teljesült, de szövetsége Rákóczival az ő háborús hatalmi pozícióit is erősítette. E

²³⁵BAKONYI István: *Русский язык, культура и менталитет глазами венгров*. Образованье и наука 2013/2 121-132. <https://cyberleninka.ru/article/v/russkiy-yazyk-kultura-i-mentalitet-glazami-vengrov>

szerződéssel a két állam közötti ismét baráti kapcsolatok létesültek; nagyköveteket, udvari képviselőket, fontos politikai információkat cseréltek, szabaddá vált a két ország között az alattvalók költözése és az árukereskedelem.

A szabadságharc leverése után Rákóczi egy ideig Oroszországban reménykedett az ígért cári segítségben. A rendszeres gazdasági kapcsolatok a két ország között Rákóczival kezdődtek, például ekkortól indultak rendszeres borszállítmányok Oroszországba. A magyar bort I. Péter is nagyon kedvelte, az orosz udvar pedig különösen nagyra értékelte. Annyira, hogy 1774-ig orosz kincstári szőlőbirtokok virágoztak Magyarországon, Szentpéterváron pedig, 1732 és 1798 között egy úgynevezett Tokaji Bizottság működött.

A magyar nép kedvence volt József nádor felesége, Alexandra Pavlovna, II. Katalin orosz cárnő unokája, I. Pál leánya, akivel 1799-ben házasodott össze. A városépítő-szépítő nádor legfőbb tanácsadója felesége volt, aki Bécs szépségétől lenyűgözve javasolta férjének, hogy Pest belvárosát szintén ruházzák fel Európa fővárosait jellemző vonásokkal. De nem csak városépítő kezdeményezésével örökítette magát a magyar történelembe Alexandra Pavlovna, a francia trikolor mintájára magyar nemzeti zászlót tervező nádornak a fehér és a piros mellé az ő javaslatára került a zöld szín. A nádorfeleség tragikusan rövid élete alatt a más népek kultúrájára fogékony előszeretettel hordta a korabeli arisztokrata feleségek által megvetett színes magyar népviseletet, és előszeretettel tanulmányozta a helyi népszokásokat. Neki köszönhetően csendült fel a fényűző szalonokban az egyszerű emberek ropogós csárdása. Kereste az alkalmakat a velük való beszélgetésre, bőkezűen támogatva a betegeket, rászorulókat.

Az 1848-49-es magyar szabadságharc elfojtásában az osztrák császárral kötött megállapodás alapján részt vállaló orosz csapatok emberséggel bántak a fogságba esett magyar szabadságharcos tisztekkel, katonákkal, szemben az ellenség osztrák seregeinél megismertekkel. Magyarország és Oroszország egyaránt Kelet-Európában található. Történelmében pedig egyaránt fellelhetők a kelet-európai társadalmi megkésett fejlődés jellemzői, az eltérések lényegében legfeljebb a két nemzet nyelvének, kultúrájának, az államok kialakulása történetének, e fejlődés tempójának különbözőségeiből adódnak. Ezért a két állam rendészettörténete a rendészeti lapjaik kialakulása is hordoz közös európai vonásokat.

2. A magyar rendőri lapok forrásvidéke

A rendőrségi sajtó, a rendőri lapok történelmi előzményeinek feltárásához²³⁶ a 19. század elejéig, az első nyomtatott körözési értesítők megjelenéséig kell visszanyúlnunk.²³⁷ A körözések kötelezően tartalmazták a körözött személy nevét és személyleírását, valamint a bűncselekményt, amelynek elkövetésével alaposan gyanúsítható volt a feltételezett (s ezért körözött) tettes. Alapos gyanú hiányában körözés nem volt közzé tehető.²³⁸ Az adatok nyilvánosságra hozatala persze a privát

²³⁶ DEÁK József: *Negyedszázados fennállásukat ünneplő tudományos társaságok*. Nemzetbiztonsági Szemle (online) (eISSN: 2064-3756) 3 évfolyam 4. szám. 2015. pp. 101–109.

²³⁷ DEÁK József: *A polgári magyar állam (1867-1944) rendvédelmi sajtója*. In: PARÁDI Á. (szerk.): *Ünnepi tanulmányok Parádi József 65. születésnapja tiszteletére*. Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. Budapest. pp. 65–88.

²³⁸ KOVÁCS István: *Die Ermittlung der Förderung der geschäftsmäßigen Prostitution*. Hadtudományi Szemle, 2015/3. szám, pp. 177-185. Vö.: Szempontjuktól fontos, hogy az információáramlás gördülékeny, rugalmas, és pontos legyen.” In: KOVÁCS István: *The enforcement of crime prevention duties of the Police, in relation of youth – especially juvenile prostitution – and the practical experiment in Hungary*. Hadtudományi Szemle, VIII. évfolyam, (2015) 1. szám, pp. 231-245.

szféra határának átlépését jelentette.²³⁹ A magyar Rendőri lapok e körözőlevelek magyarországi reprezentánsa. Ha megnézzük, a lap rovatai szinte teljesen megegyeznek a hannoveri rendőri lapok rovataival: Felkutatandó személyek, intézkedések, eltűnt személyek, lopott és jogellenesen használt tárgyak, elveszett úti okmányok, letöltött büntetések, kiutasítottak (nálunk kitoloncoltatottak), közveszélyes, csavargók, előállítandó személyek.²⁴⁰

A rendészeti szervek összlétszáma a vizsgált időszakban mindvégig néhány tízezer főnyi volt. Ekkora létszámot időben tájékoztatni a legfontosabb jogszabályváltozásokról,²⁴¹ gondoskodni továbbképzésükről, eljuttatni hozzájuk a rendőri, csendőri, pénzügyőri társasági élet híreit nagy szervezettséget, sok munkát igénylő feladat, aminek ellátására már érdemes volt létrehozni az egyes szervezeteken belüli sajtót. A rendészeti kommunikáció néhány sajátossága ismeretében megállapítható, hogy a speciális rendészeti tevékenységek esetében mindenképp fontos és szükséges egy vagy több olyan szervezeten belüli,²⁴² akár miniszteriális szintű kiadvány, orgánium, amely a fentebbemlítettek kivül erősíti a szervezet kohézióját, valamint a szervezeti kultúra egyik színtereként funkcionál.²⁴³

„A rendészeti kommunikáció az emberi kommunikációnak sajátos területe. „A kommunikációs eljárások differentia specificáját (nevezhetjük a közlésfolyamatban felmerülő zajoknak) a következők okozzák:

- a) a rendészeti tevékenység hivatás, amelynek képviselői különös felelősséggel és komoly hatalommal felruházva;²⁴⁴
- b) az emberek közötti konfliktusok közepette végzik problémamegoldó munkájukat;
- c) legtöbbször a nyilvánosság különös érdeklődésétől kísérve;
- d) egy sajátos szervezeti kultúra tagjaként, amelynek fő jellemzője a szigorú hierarchia,²⁴⁵ valamint a parancsuralmi rendszer,²⁴⁶ és amelyben
- e) a merev jogi, katonai, hivatalos stílus az uralkodó, mindamelllett
- f) el kell fogadtatni a közösséggel e szervezetek erőszak-monopóliumi és szankcionáló szerepét, ráadásul úgy, hogy
- g) annak tagjait együttműködésre bírjuk, és meggyőzzük őket a biztonságteremtő munkaszolgáltató és polgárbarát jellegéről.”²⁴⁷

²³⁹ KOVÁCS István: *Prostitúció, és prohibíció a mai Magyarországon: avagy miért nem sikerül a rendőrségnek a szocializmust levétközni a XXI. században.* Létünk, (2018/2.), pp. 7-29.

²⁴⁰ KRISKÓ, Edina: *A rendőrség társadalmi rendeltetése és a rendőrségi kommunikáció.* http://nydi.btk.pte.hu/sites/nydi.btk.pte.hu/files/pdf/Krisiko_Edina2013_disszertacio.pdf, Letöltés ideje: 2019. 04. 28.

²⁴¹ KOVÁCS István: „Olajozás”, *szervezett bűnözés és prostitúció a 90-es években Magyarországon.* Nemzetbiztonsági Szemle, (2015/1.), pp. 114-146.

²⁴² Vö.: „Alapvető funkciója az értékek és érdekek védelme, az érdekek érvényre juttatásának támogatása.” In: KOVÁCS István: *Is the prostitution a threat danger to a country's (national) security?* Nemzetbiztonsági Szemle, V. évfolyam (2017) különszám, pp. 12-24.

²⁴³ Vö.: „A néptől kapott legitim állami hatalom monopóliumával ellátva társadalmi rendeltetésüket maximálisan elláthassák. In: KOVÁCS István: *Vezetési funkciók egy helyi rendvédelmi szerv életében. Ellenőrzés, mint a kiadott szabályok, és utasítások betartásának (kontroll)feladata.* Államtudományi Műhelytanulmányok, II. évfolyam, (2017) 21. szám, pp. 1-30.

²⁴⁴ KOVÁCS István: *A reglementációs prostitúció és az emberi méltóság kapcsolata, különös tekintettel egy alkotmánybírói határozatra.* Belügyi Szemle, 2016/b/2. szám, 109-126.

²⁴⁵ KOVÁCS István: *Vezetési funkciók egy helyi rendvédelmi szerv életében. Tervezés, mint az elerendő cél, és az ahhoz elvezető tevékenységek meghatározásának folyamata.* Műszaki katonai Közlöny, (2018/3), 196.

²⁴⁶ KOVÁCS István: *Vezetési stílusok a hivatásos állomány szemével.* BARÁTH Emőke (szerk.): *Rendészettudomány a fiatal kutatók szemével konferenciakötet.* 2019. pp. 169–179.

3. A cári orosz sajtó és belügyi kiadványok színrelépése

Oroszországban 1703 óta jelenik meg rendszeresen sajtótermék.²⁴⁸ Ez nagyjából, a meglehetősen rapszódikus megjelenő gyűjteményes kiadványsor. Ezeknek csak kis része jelenik meg szigorú rendszerességgel. Újságot, a mai formájában akkoriban egyáltalán nem adtak ki.

Könyvek és más nyomdatermékek kiadása Oroszországban mindig kizárólagos állami előjog volt, amit az egyéb sajtótermékekkel kapcsolatos tradicionális állami bizalmatlanság kísért. Csak 1783-ban egy speciális rendelet oldotta fel a nyomdatermékek kiadásának állami monopóliumát, engedélyezve a városi rendőri szerv előzetes cenzúrájával magánkiadásokat is.

I. Sándor 1802 szeptemberében egy kiáltvány aláírásával hozta létre a minisztériumokat, innen számítják Oroszország Belügyminisztériumának (OBM) létezését is.²⁴⁹

„A minisztérium több mint két évszázados történelme során mindig jelentős figyelmet szentelt a rendészeti rendszer működése kommunikációs feltételei biztosításának. A példás társadalmi rend fenntartásáért kifejtett erőfeszítésekre, a gyilkosok, tolvajok, rablók megbüntetésére vonatkozó említésekkel találkozhatunk, az orosz állam fennállásának, különféle időszakainak periodikáiban. Főként a társadalmi támogatottság elnyerésére, hogy sikerüljön pozitív képet kialakítani a törvényesség öréről, noha akkoriban, de manapság szintűgy, gyakran nem népszerű a rendőrségnek érvényt szerezni, akár kényszerítő eszközökkel is, a jogszabályoknak.”²⁵⁰

Még két évnek sem kellett eltelnie a minisztériumok megalakításától, amikor 1804. január 27-én megjelent az Orosz birodalom Belügyminisztériumának első hivatalos hatósági kiadványa, a „Szentpétervári folyóirat” első száma. Kiadása az első belügyminiszter, Viktor Pavlovics Kocsubej személyi titkárának, Mihail Mihajlovics Szperanskij kezdeményezésére született, aki utóbb az 1809-ig megjelenő folyóirat első szerkesztője volt. Ő írta a havilapban megjelent cikkek zömét. Évről évre nyilvánvalóbbá vált, hogy, hogy pozitív kép a rendőrségről elég hatékonyan segíti az együttműködés kialakítását, megerősítését a lakossággal és a társadalmi intézményekkel.²⁵¹

Ez persze nem azt jelenti, hogy más országokban, például Nagy Britanniában, Németországban, vagy az Egyesült Államokban a kezdetektől ideális kapcsolat működne a rendészeti szervek és a polgárok között. Például a rendőri szervek tevékenységének alapvető problémája a kényszerítő eszközök alkalmazásának szükségessége.

²⁴⁷ SUBA László: *A pénzügyőrségi sajtó kezdetei.* http://m.ludita.uni-nke.hu/repozitorium/bitstream/handle/11410/10625/2014_1_tt_subal.pdf?sequence=1&isAllowed=y (letöltve: 2019. április 28-án)

²⁴⁸ RUMJANCEVA Marina Fedorovna: *A XVIII.–XX. század eleji történelmi források / Исторические источники XVIII. – начала XX. века/* pp. 451–466. <http://www.historichka.ru/materials/istochnikovedenie/index.html> letöltve: 2019. április 28-án)

²⁴⁹ Ministry of Internal Affairs of the Russian Federation: 1802–1917 https://xn--b1aew.xn--p1ai/history/1802_1917, (letöltve: 2019. április 28-án)

²⁵⁰ Ministry of Internal Affairs of the Russian Federation: *A kezdetek kezdete (1802–1917) / У начала начал (1802–1917)* https://mvd.ru/upload/site1/document_file/0NNNIGno3q.pdf (letöltve: 2019. április 28-án)

²⁵¹ KOVÁCS István: *Vezetési funkciók egy helyi rendvédelmi szerv életében. Célmeghatározás, vagyis a feladatok kitűzésének, és tisztázásának folyamata.* Rendőrégi Tanulmányok, (2018/3.), pp. 119–136.

Valamilyen fokon az ellentmondás feloldását, pontosabban a probléma élének tompítását, nyugati szociológusok szerint elősegítené, ha a figyelmet nem csak a rendőrtisztképzésre és a társadalommal folytatandó munkára fordítanák, hanem a polgárokat is tanítanák a rendőrséggel történő együttműködésre.

Hogyan található meg a társadalom elvárásainak megfelelő egyensúlya a kényszerítésnek és a meggyőzés módszereinek? Miként lehet elnyerni a polgárok bizalmát nem a szavak szintjén, hanem a gyakorlatban? Ezek a kérdések régóta foglalkoztatják a világ társadalomtudósait. Még a XIX. század elején, a London rendőrségét megalapító Sir Robert Peel, a brit rendőrség számára írott utasításában rögzítette a témával kapcsolatos alapvető elképzeléseit. Ezek hosszú éveken át egyfajta „Biblia”-ként szolgáltak Nagy Britannia rendőrségi osztályainak a társadalommal folytatandó munka megszervezésében, és jelentős hatással voltak más országok rendőrségeire, egyebek közt Oroszországra is. Ez az utasítás egyebek közt leszögezi: „Minden rendőrségi munkatársnak szem előtt kell tartania, hogy a polgárok védelme, segítése nem kevésbé fontos kötelességük, mint a bűnözők elfogása. Ebből következik, hogy a bűnmegelőzésre és az elkövetők elfogására fordított erőfeszítései során a társadalom szolgáljaként és védelmezőjeként kell magára tekintenie, aki minden törvényisztelő állampolgárhoz, annak társadalmi helyzetétől függetlenül, változatlan türelemmel, udvariassággal és kedvesen fordul. Ügyesen körültekintő, békés módszerekkel mindig el lehet érni, hogy az emberek betartsák a rendőr utasításait. Mert aki így használja hatalmát, jobban teljesíti rendőri szerepét, mint kollégája, aki a hatalmára túlzottan hagyatkozva, kockáztatja a szembeszegülés kialakulását, ami előbb vagy utóbb felülkerekedik.”²⁵²

4. A magyar szabad sajtó és a rendészeti sajtó születése

A kiegyezéssel ismét szabad lett a magyar sajtó, amely igyekezett a nemzetiségekkel való bánásmódban az abszolutizmus viszonyait konzerválni. 1867. március 17-én életbe lépett a '48-as sajtótörvény (XVIII. t.c.), de Erdélyben őrizte hatályát 1871-ig az 1852-es szabályozás, ahogy Horvátországban és Fiumében is. A Határőrvidéken ellenben az osztrák sajtópátens volt érvényben. Az 1875-ig terjedő időszak, mint a legszabadabb magyar sajtókorszak él a történelmi emlékezetben.²⁵³

Ez a kedvező légkör, minden bizonnyal inspirálta a rendészet belső sajtóorgánumainak létrejöttét is. 1869. augusztus 15-én jelenik meg az első magyar rendőri szaklap²⁵⁴ „Közbiztonság” cím alatt. Az első szám megjelenése előtt a lap szerkesztősége „Mutatványlapot” adott ki, júliusban tizenhatezer példányban szétküldve azt a hatóságoknak és községeknek.

Ebben a számban a szerkesztő „Nyílt kérelemmel” fordul a magyarországi bünyfenyítő vagy közrendészeti ügyel foglalkozó összes tisztviselői karhoz, a fő- és alszolgabírókhoz, tiszti ügyészekhez, városi fő- és alkapitányokhoz, jegyzőkhöz,

²⁵² Ministry of Internal Affairs of the Russian Federation: *A kezdetek kezdete (1802–1917)* /У начала начал (1802–1917)/ https://mvd.ru/upload/site1/document_file/0NNNIGno3q.pdf (letöltve: 2019. április 28-án)

²⁵³ KRISKÓ Edina: *A rendőrség társadalmi rendeltetése és a rendőrségi kommunikáció*. http://nydi.btk.pte.hu/sites/nydi.btk.pte.hu/files/pdf/Krisko_Edina2013_disszertacio.pdf (letöltve: 2019. április 28-án)

²⁵⁴ SALLAI János: *Beköszöntő a Rendőrségi Tanulmányok első számához (Rendőrségi szakfolyóiratok a „Közbiztonság”-tól napjainkig)* http://www.bm-tt.hu/rtt/assets/letolt/rt/201801/03_Sallai_Janos_Bekoszonto.pdf (letöltve: 2019. április 28-án)

csendbiztosokhoz és községi jegyzőkhöz. Kéri őket, hogy alkalmanként tájékoztassák a szerkesztőséget érdekesebb rendőri vagy büneseményről, különösen a bűneset elkövetője kiderítésének módjait, valamint munkájukkal kapcsolatos szakcikkeket is vár tapasztalt tisztviselőktől.

Az Országos Széchényi Könyvtárban és a Rendőrség-történeti Múzeum Könyvtárában megőrzött laprelikviákat és rendőri évkönyvek közül nem egyből már csak egyedi példányok vannak. Legtöbbjük elnevezéséből feltűnik a rendőri jelleg: Rendőri Lapok (1882), A rendőr (1913), Rendőrségi Lapok (1914), Magyar Rendőr (1934). kiadtak A Rend (1923) néven napilapot is, mely Anglia után a kontinens unikális kiadványa volt. Egy, a testületen belüli szolgálati ág rangját bizonyítja, hogy külön lap jelent meg Magyar Rendőrkutya néven (1934). A bűnügyi detektívek sajtóorgánuma a Detektív (1919), Magyar Detektív (1925)²⁵⁵

A csecsemőkorát élő magyar csendőrség²⁵⁶ eleinte az 1882-ben indult Rendőri Lapok hasábjain kapott nyilvánosságot. E lap közölte a csendőrparancsnokságok hivatalos közleményeit, a törvényellenesen távollevő hadkötelesek és katonaszökevények névsorát, címlapján pedig egy-egy körözött bűnöző eredeti fényképe látható. De nem klisé után készült nyomat, hanem felragasztott fénykép. Ez az eljárás a magyar sajtó életében minden valószínűség szerint egyedülálló s csak nyomozólapnál érthető. 1897-ben a lapnak Magyar Csendőr alcíme volt... 1894 januárjában Nagykanizsán megjelent az első Csendőrségi Közlöny, 1896. január 4-én pedig Esztergomban megszületett az első magyar csendőrújság is, Endrődy Géza csendőr főhadnagy szerkesztésében, Magyar Csendőr címmel. A jó írógárdával rendelkező hetilap azonban, úgy látszik, nem bírta a vidéki levegőt, mert 1897-ben a szerkesztőt már Pesten találjuk a Rendőri Lapoknál s az eddig önálló lapból ott alcím és rovat lett. Nem sokkal később, 1899-ben a Törvényszéki és Rendőri Újság is adott mellékletet Csendőrség címmel s mire elérkezett a századforduló, már volt Csendőr Újság is, mely szak- és általános ismereteket közölt... 1907-ben a Csendőrségi Lapokkal korszerű sajtót kap az akkor már izmosodó magyar csendőrség. A gondosan és hozzáértéssel szerkesztett lap azelőtt, 1882-től 1907-ig Rendőri Lapok címmel élt. 1907-től 1918-ig a belügyminisztérium²⁵⁷ kiadásában jelent meg, 1918/19-ben változáson esett át, majd megszűnt és 1924-ben mai alakjában Csendőrségi Lapokként kelt újra életre. A mai idő egyetlen katonai folyóirata, mely a háborús²⁵⁸ papírkorlátozásig rendszeresen szépirodalmat is adott²⁵⁹ A Magyar Csendőrség a közbiztonsági szolgálat teljesítésére, a személy- és vagyonbiztonság megóvására, a közcsend, a rend és a biztonság fenntartására létrehozott katonai szervezésű testület Magyarországon.²⁶⁰

²⁵⁵TÓTH Sándor: *A rendőrség krónikásai – 140 év laptörténete*. In: SZOMOR S. Jubileumi Emlékalbum a 125 éve alakult budapesti detektívtestület tiszteletére. Budapest, 2011. Országos Rendőr-főkapitányság, pp. 144–145.

²⁵⁶DEÁK József: *A Magyar Királyi Belügyminisztérium a hátszág közbiztonságáért a Nagy Háború idején*. Társadalom és honvédelem. 19. évfolyam 4 szám. NKE Szolgáltató Nonprofit Kft. Budapest, 2015. p. 83.

²⁵⁷DEÁK József: *Military industry and readjustment in the Hungarian hinterland in the First World War*. Central European Papers Vol 2. Issue 2. Opavai Sziléziai Egyetem Közpolitikai Kara. Opava, 2014. pp. 23-35.

²⁵⁸ Immár a II. világháborús – a szerző.

²⁵⁹ http://epa.oszk.hu/00000/00021/00210/pdf/MKSZ_EPA00021_1942_66_03_290-300.pdf Letöltés ideje: 2015.03.13.

²⁶⁰VEDŐ Attila: *A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének szervezete és gyakorlata*. In: ORBÓK Ákos (szerk.). *A hadtudomány és a XXI. század*. Budapest, 2016. Doktoranduszok Országos Szövetsége pp. 361-373.

A gróf Andrássy Gyula miniszterelnök által megalakított kormány egyik legfontosabb embere Lónyay Menyhért pénzügyminiszter, a kiegyezés bonyolult pénzügyi részének kimunkálója, elismert nemzetgazdasági szakteknitely volt. Az ő nevéhez fűződik az önálló Magyar Királyi Pénzügyőrség létrehozása,²⁶¹ mely a magyar államkincstár bevételeit biztosító, azaz a gazdasági rendésztünk feladatait kizárólagosan ellátó,²⁶² katonailag szervezeten működő szaktestület volt. Az 1867. március 10-én létrehozott szervezet feladatai között – a pénzügyi törvények és rendszabályok 1868. november 26-án megjelent hivatalos összeállításából kitűnően – a csempészet és a pénzügyi törvények és szabályok áthágásának megakadályozása, továbbá a pénzügyi törvények és rendeletek vagy szabályok megszegőinek, az adó- vagy illetékfizetési kötelezettség alól kibúvóknak a felderítése és kézre kerítése szerepelt. Hét esztendővel a magyar pénzügyőrség létrejötte után, 1874. február 1-jén Pécsen megjelent az első testületi szaklap „A pénzügyőr” címmel. A 140 éve kiadott első pénzügyőrségi újság – a fejléc tanúsága szerint – „ismeretterjesztő és szép-irodalmi folyóirat, a m. kir. pénzügyőrség szakközlönye és arcképcsarnoka” volt. Amint a Dobos Nagy János által szerkesztett és kiadott lap első számának bevezetőjében olvashatjuk, már az „ős-Pénzügyőr”-nek is két fő célja volt: „nem fogunk mi ez irat hasábjain politizálni, személyeskedni, avagy felelteni... hanem a magas szolgálat érdekében: oktatni és mulattatni szándékom...”²⁶³

5. Következtetések

Az ismertett rendőrségi-rendészeti orosz, illetve magyar és egyéb nemzetközi szaklapok életre hívásának, szerepének példáiból, Markovich Miklós szavaival mi is leszűrhetjük: „Szaklapot írni alapjában könnyű. Az író ismeri közönségét, tudja, mi érdekli. Tisztában van az intelligenciájával. Úgy tartalomban, mint formában megfelelő képes tehát nyújtani. Rendőri szaklapot írni már nehezebb. A rendőrség munkaköre szélesen tagozódik. Minden irányban olyan kiterjedt, hogy igazán kiváló, csak a specialisták nyújthatnak. A specialistát azonban csak a saját külön problémái érdeklik. Közönyös minden más kérdéssel szembe, s így írása ritkán tarthat számot általános érdeklődésre.”²⁶⁴

Azonban általános tanulságként leszűrhető, hogy a szakma érdekeit, mindig inkább az igényes szaklapok, mint az ezeknél esetleg jóval népszerűbb, üzleti érdekek által mozgatott, ezért inkább szenzációgyártásból, mint a valóság hű feltárásából virágzó bulvárlapok szolgálták.

²⁶¹ V.ö.: SZABÓ Andrea: *A pénzügyi igazgatás szervezete és képzési rendszere a kiegyezéstől az I. világháború végéig*. In: CZENE-POLGÁR Viktória – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (szerk.): *Mérföldkövek az adó- és vámigazgatás történetéből*. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám és Pénzügyőri Tagozata. Budapest, 2017. pp. 124-137.

²⁶² V.ö.: SZABÓ Andrea: *A pénzügyi igazgatás szervezeti keretei egykor és most a rendészeti feladatok tükrében*. In: GAÁL Gyula – HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *Szent Lászlótól a modernkori magyar rendészettudományig*. Pécs, 2017. pp. 351-356. és Szabó Andrea: *A Magyar Királyi Pénzügyőrség rangrendszere 1867-1947*. Rendvédelem-történeti Füzetek. XXVII. évf. 54. szám. pp. 107-126.

²⁶³ SUBA László: *A pénzügyőrségi sajtó kezdetei*. http://m.ludita.uni-nke.hu/repozitorium/bitstream/handle/11410/10625/2014_1_tt_subal.pdf?sequence=1&isAllowed=y (letöltve: 2019. április 28-án)

²⁶⁴ MARKOVICH Miklós: *A szaklap problémája*. Rendőr, 1927.07.16., p. 1.

Felhasznált irodalom

- [1] BAKONYI István: *Русский язык, культура и менталитет глазами венгров*. *Образованье и наука* 2013/2 pp. 121–132. <https://cyberleninka.ru/article/v/russkiy-yazyk-kultura-i-mentalitet-glazami-vengrov>
- [2] DEÁK József: *A Magyar Királyi Belügyminisztérium a háttország közbiztonságáért a Nagy Háború idején*. *Társadalom és honvédelem*. 19. évfolyam 4 szám. NKE Szolgáltató Nonprofit Kft. Budapest, 2015. p. 83.
- [3] DEÁK József: *A polgári magyar állam (1867-1944) rendvédelmi sajtója*. In: PARÁDI Á. (szerk.): *Ünnepi tanulmányok Parádi József 65. születésnapja tiszteletére*. Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság. Budapest. pp. 65–88.
- [4] DEÁK József: *Military industry and readjustment in the Hungarian hinterland in the First World War*. *Central European Papers Vol 2. Issue 2*. Opavai Sziléziai Egyetem Közpolitikai Kara. Opava, 2014. pp. 23–35.
- [5] DEÁK József: *Negyedszázados fennállásukat ünneplő tudományos társaságok*. *Nemzetbiztonsági Szemle (online) (eISSN: 2064-3756) 3 évfolyam 4. szám*. 2015. pp. 101–109.
- [6] http://epa.oszk.hu/00000/00021/00210/pdf/MKSZ_EPA00021_1942_66_03_29_0-300.pdf (letöltés ideje: 2019.03.13.)
- [7] KOVÁCS István: „*Olajozás*”, *szervezett bűnözés és prostitúció a 90-es években Magyarországon*. *Nemzetbiztonsági Szemle*, (2015/1.), pp. 114–146.
- [8] KOVÁCS István: *A reglementációs prostitúció és az emberi méltóság kapcsolata, különös tekintettel egy alkotmánybírói határozatra*. *Belügyi Szemle*, 2016/b/2. szám, pp. 109–126.
- [9] KOVÁCS István: *Die Ermittlung der Förderung der geschäftsmäßigen Prostitution*. *Hadtudományi Szemle*, 2015/3. szám, pp. 177–185.
- [10] KOVÁCS István: *Is the prostitution a threat danger to a country's (national) security?* *Nemzetbiztonsági Szemle*, V. évfolyam (2017) különszám, pp.12–24.
- [11] KOVÁCS István: *Prostitúció, és prohibíció a mai Magyarországon: avagy miért nem sikerül a rendőrségnek a szocializmust levetkőzni a XXI. században*. *Létünk*, (2018/2.), pp.7–29.
- [12] KOVÁCS István: *The enforcement of crime prevention duties of the Police, in relation of youth – especially juvenile prostitution – and the practical experiment in Hungary*. *Hadtudományi Szemle*, VIII. évfolyam, (2015) 1. szám pp. 231–245.
- [13] KOVÁCS István: *Vezetési funkciók egy helyi rendvédelmi szerv életében. Ellenőrzés, mint a kiadott szabályok, és utasítások betartásának (kontroll) feladata*. *Államtudományi Műhelytanulmányok*, II. évfolyam, (2017) 21. szám, pp. 1-30.
- [14] KOVÁCS István: *Vezetési funkciók egy helyi rendvédelmi szerv életében. Tervezés, mint az elérendő cél, és az ahhoz elvezető tevékenységek meghatározásának folyamata*. *Műszaki katonai Közlöny*, (2018/3), p. 196.
- [15] KOVÁCS István: *Vezetési funkciók egy helyi rendvédelmi szerv életében. Célmeghatározás, vagyis a feladatok kitűzésének, és tisztázásának folyamata*. *Rendőregi Tanulmányok*, (2018/3.), pp.119-136.

- [16] KOVÁCS István: *Vezetési stílusok a hivatásos állomány szemével*. In: BARÁTH Emőke (szerk.): *Rendészettudomány a fiatal kutatók szemével konferenciakötet*. 2019. pp.169–179.
- [17] KRISKÓ Edina: *A rendőrség társadalmi rendeltetése és a rendőrségi kommunikáció*.
http://nydi.btk.pte.hu/sites/nydi.btk.pte.hu/files/pdf/Krisko_Edina2013_disszertacio.pdf, (letöltés ideje: 2019.04.28.)
- [18] MARKOVICH Miklós: *A szaklap problémája*. Rendőr, 1927.07.16. 1.p.
- [19] RUMJANCEVA Marina Fedorovna: *A XVIII.–XX. század eleji történelmi források /Исторические источники XVIII. – начала XX. века/* pp. 451–466.
<http://www.historichka.ru/materials/istochnikovedenie/index.html> (letöltve: 2019. április 28-án)
- [20] SALLAI János: *Beköszöntő a Rendőrségi Tanulmányok első számához (Rendőrségi szakfolyóiratok a „Közbiztonság”-tól napjainkig)* http://www.bm-tt.hu/rtt/assets/letolt/rt/201801/03_Sallai_Janos_Bekoszonto.pdf (letöltve: 2019. április 28-án)
- [21] SUBA László: *A pénzügyőrségi sajtó kezdetei*. http://m.ludita.uni-nke.hu/repozitorium/bitstream/handle/11410/10625/2014_1_tt_subal.pdf?sequence=1&isAllowed=y (letöltve: 2019. április 28-án)
- [22] SZABÓ Andrea: *A Magyar Királyi Pénzügyőrség rangrendszere 1867-1947. Rendvédelem-történeti Füzetek. XXVII. évf. 54. szám.* pp. 107-126.
- [23] SZABÓ Andrea: *A pénzügyi igazgatás szervezete és képzési rendszere a kiegyezéstől az I. világháború végéig*. In: CZENE-POLGÁR Viktória – ZSÁMBOKINÉ FICSKOVSKY Ágnes (szerk.): *Mérföldkövek az adó- és vámigazgatás történetéből. Magyar Rendészettudományi Társaság Vám és Pénzügyőri Tagozata*. Budapest, 2017. pp. 124-137.
- [24] SZABÓ Andrea: *A pénzügyi igazgatás szervezeti keretei egykor és most a rendészeti feladatok tükrében*. In: GAÁL Gyula – HAUTZINGER Zoltán (szerk.): *Szent Lászlótól a modernkori magyar rendészettudományig*. Pécs, 2017. pp. 351-356.
- [25] Ministry of Internal Affairs of the Russian Federation: *1802–1917*.https://xn--blaew.xn--plai/history/1802_1917,
- [26] Ministry of Internal Affairs of the Russian Federation: *A kezdetek kezdete (1802–1917) /У начала начал (1802–1917)/*
https://mvd.ru/upload/site1/document_file/0NNNIGno3q.pdf(letöltve: 2019. április 28-án)
- [27] TÓTH Sándor: *A rendőrség krónikásai – 140 év laptörténete*. In: SZOMOR S. (szerk.): *Jubileumi Emlékalbum a 125 éve alakult budapesti detektívtestület tiszteletére*. Budapest, 2011. Országos Rendőr-főkapitányság, pp.144–145
- [28] VEDÓ Attila: *A Magyar Királyi Csendőrség közbiztonsági tevékenységének szervezete és gyakorlata*. In: ORBÓK Ákos (szerk.). *A hadtudomány és a XXI. század*. Budapest, 2016. Doktoranduszok Országos Szövetsége pp. 361–373

Lektorálta: Sallai János Prof. Dr. tanszékvezető egyetemi tanár
Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar
Rendészettörténeti Tanszék
sallai.janos@uni-nke.hu

>>>>